

Diaspora scientifique ukrainienne en France

Fondation Maison des sciences de l'homme

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ, ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ

Колективна монографія

Париж 2024

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ, ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ

Ухвалено до друку
за рішенням Асоціації
"Українська наукова діаспора у Франції"
(протокол № 4 від 15.04.2024)

Рецензенти:

Бочелюк В.Й. - доктор психологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії Запорізької обласної ради, Україна;

Заболотна О.А. - доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук, президент Української асоціації дослідників освіти;

Цимбал О.І. - доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дослідження ризиків у сфері зайнятості населення Інституту демографії та проблем якості життя НАН України.

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ: КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ / За загальною редакцією д.е.н., проф. Л. Головкової, д.п.н., проф. О. Ковальчук. – Видано “ASPECT-PRO” LTD (Пловдив, Болгарія), 2024. – 211 с. – ISBN 978-619-92760-1-3. – Доступно за посиланням: <https://e-books.guru/978-619-92760-1-3>. – DOI: <https://doi.org/10.62034/978-619-92760-1-3>.

Монографія "Механізми адаптації, інтеграції українців в умовах вимушеної міграції" є результатом колективного дослідження актуальних тем вимушеної міграції українців, їх викликам та наслідкам, які були висвітлені на Форумі 1-ої Міжнародної наукової конференції Української наукової діаспори у Франції «Механізми адаптації, інтеграції та асиміляції українців в умовах вимушеної міграції».

Монографія стане корисним джерелом для науковців, політиків, фахівців-практиків, студентів та всіх, хто цікавиться актуальними проблемами сучасності та шляхами їх вирішення.

Place of publication: Plovdiv (Bulgaria).
ISBN Code: 978-619-92760 (Publisher's Identifier)
 e-mail: publisher@aspect-pro.eu

Monograph design and layout copyright
© 2024 by «ASPECT-PRO» LTD.
All Rights Reserved.

Open Access Content: All materials published in this monograph are licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

*"Не найсильніші виживають, а ті, хто найкраще адаптується до змін"
Чарльз Дарвін*

Шановні друзі!

Монографія є результатом колективних зусиль науковців та практиків, які досліджують соціально-економічні, психологічні, культурні та інтелектуальні аспекти вимушеної міграції українців внаслідок російсько-української війни. Монографія містить міждисциплінарний аналіз та пропонує широкий спектр наукових підходів до інтеграції українців у європейське суспільство, а також адаптації внутрішньо переміщених осіб.

Монографія складається з чотирьох розділів, кожен з яких розкриває окремі аспекти процесу адаптації та інтеграції українців у нових умовах. *Розділ 1* фокусується на економічних викликах інтеграції українських біженців у європейському просторі, висвітлюючи міграційні процеси, адаптацію в Польщі, вплив міграції на безбар'єрне середовище та інтелектуальний капітал України; досліджуються соціально-економічні виклики, з якими стикаються українські мігранти, та вплив цієї міграції на європейський економічний простір і промисловий потенціал України. *Розділ 2* присвячено соціально-психологічній адаптації українських біженців у європейських країнах, авторами досліджуються інноваційні підходи до реабілітації українців, їхня адаптація до культурного та мовного контексту, а також специфічні особливості в інтеграції дітей та школярів в освітню систему Польщі, Австрії та Латвії тощо. Розглядаються соціально-психологічні аспекти вимушеної міграції та емоційні аспекти адаптації. В *3 розділі* аналізується історико-філософські аспекти вимушеної міграції, зокрема, розглядаючи літературні та філософські аспекти культурної інтеграції, що вказують на глибину змін у культурному середовищі вимушених мігрантів. *Розділ 4* зосереджується на внутрішній міграції, розглядаючи виклики адаптаційного потенціалу українців та роль медіа в забезпеченні інформаційної безпеки в умовах воєнного стану.

Монографія є цінним внеском у розуміння складнощів вимушеної міграції та особливостей адаптації українських біженців, що дозволяє ефективніше розробляти стратегії їх інтеграції та підтримки як в Україні, так і в країнах, які прийняли українських мігрантів.

Висловлюємо велику подяку нашим колегам і партнерам з «Fondation Maison des sciences de l'homme» за підтримку та участь в проведенні Форуму 1-ої Міжнародної наукової конференції Української наукової діаспори у Франції «Механізми адаптації, інтеграції та асиміляції українців в умовах вимушеної міграції».

Олена Ковальчук, Людмила Головкова
Українська наукова діаспора у Франції

ЗМІСТ

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО СВІТОВОЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ ТА УСІХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙ.....6

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ9	9
1.1. МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:	
1.2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ.....9	9
1.2. АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ У ПОЛЬЩІ: ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ.....16	16
1.3. ВПЛИВ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР24	24
1.4. ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ.....36	36
1.5. ВПЛИВ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....53	53
1.6. ВТРАТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЧЕРЕЗ ВИМУШЕНУ МІГРАЦІЮ: ВПЛИВ НА ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....61	61
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ86	86
2.1. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО КОМПЛЕКСНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ТА ЗМЕНШЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ86	86
2.2. АДАПТАЦІЯ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ У ФРАНЦІЇ.....95	95
2.3. АДАПТАЦІЯ ДО КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ В ІНОЗЕМНІЙ КРАЇНІ.....105	105
2.4. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....138	138
2.5. МОВНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ НА ПОЧАТКУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....144	144
2.6. ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ В СИСТЕМУ ОСВІТИ АВСТРІЇ.....153	153
2.7. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ-ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ У СИСТЕМУ ОСВІТИ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....162	162
РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ ПІДРУНТЯ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ170	170
3.1. ЛІТЕРАТУРНА ГІПЕРРЕАЛЬНІСТЬ У ПЕРЕКЛАДІ ДОКТОРА АПЕЛЛЕСА ДЕВІДА ТРЕУЕРА.....170	170
РОЗДІЛ 4. ВНУТРІШНЯ МІГРАЦІЯ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ182	182
4.1. РОЗВИТОК АДАПТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БІЖЕНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ.....182	182
4.2. РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ200	200
Про авторів208	208

ЗМІСТ

AN APPEAL FROM THE UKRAINIAN SCIENTIFIC COMMUNITY TO THE GLOBAL INTELLECTUAL COMMUNITY AND ALL INTERNATIONAL INSTITUTIONS6

SECTION 1. ECONOMIC CHALLENGES OF UKRAINIANS' INTEGRATION INTO THE EUROPEAN SPACE9

1.1. MIGRATION PROCESSES IN UKRAINE UNDER A STATE OF WAR:9
1.2. SOCIAL-ECONOMIC ASPECTS9
1.3. ADAPTATION OF UKRAINIAN FORCED MIGRANTS IN POLAND: ECONOMIC
1.4. AND SOCIAL ASPECTS16
1.3. THE IMPACT OF UKRAINIAN MIGRANTS ON THE EUROPEAN
ECONOMIC SPACE.....24
1.4. THE IMPACT OF INTERNAL MIGRATION ON THE DEVELOPMENT OF A
BARRIER-FREE ENVIRONMENT IN UKRAINE36
1.5. THE IMPACT OF FORCED MIGRATION ON UKRAINE'S INTELLECTUAL
CAPITAL: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.....53
1.6. THE LOSS OF INTELLECTUAL CAPITAL THROUGH FORCED MIGRATION:
IMPACT ON THE INNOVATION POTENTIAL OF UKRAINE'S INDUSTRY61

SECTION 2. SOCIAL-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF UKRAINIAN REFUGEES IN EUROPEAN COUNTRIES86

2.1. INNOVATIVE APPROACHES TO THE COMPREHENSIVE REHABILITATION
OF UKRAINIANS AND REDUCING THE LEVEL OF SOCIAL CONSEQUENCES
OF THE WAR OF RUSSIA AGAINST UKRAINE IN EUROPEAN
UNION COUNTRIES.....86
2.2. ADAPTATION OF FORCEFULLY DISPLACED UKRAINIAN SCHOLARS
IN RANCE.....95
2.3. ADAPTATION TO THE CULTURAL CONTEXT IN A FOREIGN COUNTRY105
2.4. INTEGRATION OF UKRAINIANS IN THE SITUATION OF FORCED
MIGRATION: SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECT.....138
2.5. LANGUAGE ADAPTATION OF UKRAINIANS IN POLAND AT THE OUTSET
OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR144
2.6. ЕМОЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ В
СИСТЕМУ ОСВІТИ АВСТРІЇ.....153
2.7. CHARACTERISTICS OF INTEGRATING UKRAINIAN FORCED MIGRANT
CHILDREN INTO THE EDUCATION SYSTEM OF THE REPUBLIC OF LATVIA162

SECTION 3. HISTORICAL-PHILOSOPHICAL BASIS OF FORCED MIGRATION170

3.1. LITERARY HYPERREALITY IN *THE TRANSLAYION OF DR. APELLES* BY
DAVID TREUER.....170

SECTION 4. INTERNAL MIGRATION: CHALLENGES AND PATHS TO ADAPTATION ...182

4.1. DEVELOPMENT OF REFUGEES' ADAPTATION POTENTIAL IN THE
CONTEXT OF FORCED MIGRATION182
4.2. THE ROLE OF UKRAINIAN MEDIA IN ENSURING THE INFORMATION
SECURITY OF THE STATE200

Про авторів.....208

стимулювання українських мігрантів до повернення після закінчення бойових дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство соціальної політики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>
2. Українські біженці. Майбутнє за кордоном та плани на повернення. Аналітична записка. [Електронний ресурс] URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/03/ukra%D1%97nski-bizhenczi.-%E2%80%8Bmajbutn%D1%94-za-kordonom-ta-plani-na-povernennya.-tretya-hvilya-doslidzhennya.pdf>
3. Перспективи правового статусу українських біженців у Європі після закінчення терміну дії тимчасового захисту. Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс] URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/perspektyvu-pravovoho-statusu-ukrayinskykh-bizhentsiv-u-yevropi-pislya>
4. International migration outlook. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook_1999124x
5. Та мапа pokazuje skalę napływu Ukraińców do Polski. URL: <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/ta-mapa-pokazuje-skale-naplywu-ukraincow-do-polski/bfewqs5>
6. Polska w końcu prześcignęła Chiny. URL: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Po-raz-pierwszy-od-dekad-polska-gospodarka-rosla-szybciej-niz-chinska-8481195.html>
7. Agencja pracy EWL. URL: <https://ewl.com.pl/jak-wyglada-wspolpraca-z-ewl-group/>

1.3. THE IMPACT OF UKRAINIAN MIGRANTS ON THE EUROPEAN ECONOMIC SPACE

Russia's full-scale invasion of Ukraine has resulted in a multimillion migration of Ukrainian citizens in search of a safe place. For the first time in its history, the European Union has enacted the Temporary Protection Directive, which introduces legal provisions to help manage the massive influx of people (Migration management: Welcoming refugees from Ukraine, 2024). Some refugees have already returned home or are going to return home in the future, but some citizens do not plan to return, and the longer the war lasts, the larger their share is. Thus, while in a survey conducted in

April 2022, 75% of respondents definitely planned to return to Ukraine, in June 2022 the share of such people was 66%, and in April 2023 – 52%. The percentage of people who said they were not likely to return increased from 4% in April 2022 to 12% in April 2023, and the percentage of those who did not plan to return increased from 3% to 4% (Ukrainian refugees in Europe, 2023). This situation has a significant impact on the socio-economic and demographic situation both in Ukraine and in the countries where its citizens came, and its consequences need to be assessed both in the medium and long term.

In time of peace Libanova E.M. (Libanova E.M., 2018) identified the following types of external migration of Ukrainians:

1. Emigration, i.e. leaving for permanent residence in another country. This type of migration is irreversible and means direct losses for Ukraine: the total population and total labor supply are reduced, and resources spent on vocational and educational training of migrants are lost. Often, this reason for migration is hidden, as those who go abroad with the declared purpose of work or study also have such aspirations. Most migrants who leave with such intentions either immediately go to a new country with their entire families or take their nearest ones there under a family reunification program.

2. Short-term agricultural migration is a short-term (often seasonal) labor migration, mainly related to harvesting, which mainly involves low-skilled labor force and students. This type of migration is generally positive, as it does not have a negative impact on the labor market or the socio-demographic situation in Ukraine, but rather is a source of cash flows to Ukraine.

3. Short-term non-agricultural migration is the temporary labor migration of low- and medium-skilled workers who are focused on the non-agricultural sector. Except for employment in the tourism business, this type of migration is generally not seasonal.

4. Long-term migration - long-term labor migration. As a rule, these are skilled workers, such as gas and electric welders, doctors, construction workers, truck drivers, seamstresses, etc. This type of migration has a negative effect on the Ukrainian labor market and general negative socio-demographic problems associated with the long-term absence of one or both parents.

5. Brain drain is the outflow of highly qualified scientists, educators, doctors, actors, etc. In the majority of cases, this type of labor migration is transformed into emigration and causes obvious irreversible losses to the Ukrainian economy (science, education, medicine, industry, etc.), but contributes to the rise of global development.

6. Educational migration is migration to higher and secondary vocational education institutions. Usually, after graduation, students seek employment in the same country and do not return home, which has negative economic and demographic consequences for Ukraine.

In addition to the security factor, Fleichuk M. and Ivaniuk U. identify other factors that influence the dynamics of migration flows, especially of young people (Fleichuk M., Ivaniuk U., 2023):

1) economic (availability of jobs and higher salaries in the country of destination; possibility of improving living standards; economic stability and career prospects);

2) social factors (demographic factors; cultural and linguistic proximity or differences between countries; higher quality of life; level of development of medical, social, and cultural infrastructure);

3) educational (opportunities for higher education and career development in other countries; availability of scholarships, grants and other financial incentives);

4) political stability (quality of the legal system (including judicial system) in the country of destination; the possibility of obtaining refugee status or other status for legal stay in the recipient country, accompanied by social support for these categories of migrants).

The outbreak of the full-scale war in Ukraine has led to a large number of refugees, as of 14.03.2024, 6,486 thousand Ukrainians remain abroad due to the war, of whom about 5,982 thousand are registered in Europe (Ukraine Refugee Situation. The Operational Data Portal (ODP), 2024). The majority of refugees left Ukraine in the first half of 2022: in March 2022, almost 44% left, and as of today, they remain abroad, 24% in April-June, and 12% in July-September; now the length of stay of those who left after the outbreak of war is increasing (Ukrainian war refugees in Europe: between integration and return, 2024). As of October 2023, 84% of those who left were women and children, and 76% of refugees applied for temporary protection (or similar schemes) (Regional protection profiling & monitoring, 2023).

A significant part of this flow of refugees crossed the Polish border and stayed in this country, while some went further and chose another country for asylum. As of the beginning of 2024, the largest number of refugees were registered in Germany (1,140,000), Poland (957,000), the Czech Republic (381,000), the United Kingdom (255,000) and Spain (192,000). The largest number of refugees from Ukraine who have so far applied for asylum or similar national protection programmes are in Poland (1,641,000), Germany (1,053,000), the Czech Republic (589,000), Spain (201,000) and Italy (191,000). (Table 1).

However, significant numbers of displaced persons are also recorded within the country. The International Organization for Migration (IOM) conducted the twelfth round of rapid representative estimates of the population in Ukraine on the situation concerning internally displaced persons (Ukraine internal displacement report: General population survey, 2023). As of 23 January 2023, IOM estimates that 5.4 million internally displaced persons (IDPs) have been displaced across Ukraine, a decrease of 0.5 million compared to 05.12.2022, and one may observe a general downward trend in the number of IDPs in Ukraine. Among all respondents considering moving, 57% are considering moving within Ukraine, and 26% are considering moving abroad (Ukraine internal displacement report: General population survey, 2023).

Table 1. Number of refugees in some European countries ¹

Country	Data date	Refugees from Ukraine recorded in country as of date	Refugees from Ukraine who applied for asylum, TP or similar national protection schemes to date
Austria	11.03.2024	84 135	111 225
Belgium	29.02.2024	75 030	81 045
Bulgaria	08.03.2024	72 775	179 290
Croatia	29.02.2024	24 525	25 625
Cyprus	11.02.2024	17 270	21 260
Czech Republic	31.01.2024	381 400	589 285
Denmark	03.03.2024	37 530	50 270
Estonia	02.03.2024	38 020	58 210
Finland	29.02.2024	66 195	67 455
France	31.01.2024	69 465	103 160
Georgia	30.12.2023	26 660	670
Germany	03.02.2024	1 139 690	1 053 050
Greece	31.12.2023	27 365	27 850
Hungary	07.04.2024	66 135	41 810
Ireland	08.03.2024	105 210	105 210
Italy	23.02.2024	169 165	191 475
Latvia	06.03.2024	47 615	53 750
Lithuania	11.03.2024	41 490	84 695
Montenegro	29.01.2024	65 105	10 380
Netherlands	21.02.2024	117 950	146 715
North Macedonia	22.02.2024	18 915	405
Norway	08.03.2024	70 085	75 915
Poland	15.12.2023	956 635	1 640 510
Portugal	31.01.2024	59 920	66 875
Republic of Moldova	07.04.2024	116 855	42 435
Romania	01.04.2024	77 250	159 315
Slovakia	24.03.2024	117 265	139 955
Slovenia	01.03.2024	11 035	10 675
Spain	29.02.2024	192 390	200 710
Sweden	28.02.2024	43 710	65 910
Switzerland	05.03.2024	65 615	100 860
Turkey	15.02.2024	41 665	4 475
United Kingdom	12.03.2024	255 060	1 260
Other European countries		28 420	17 265
Total		4 727 550	5 528 995

¹ According to *Ukraine Refugee Situation. The Operational Data Portal (ODP)*.

As of December 2023, the International Organization for Migration (IOM) estimates that 4.4 million people have returned to their places of permanent residence in Ukraine after a period of displacement, of whom 26% have returned from abroad (Ukraine information report: Evaluation of return conditions). Among those who reported returning from another country, the majority returned from Poland (38%), and a lesser number from Germany (11%), Italy (7%), the Czech Republic (5%), Bulgaria and Moldova (4% each). Returnees from abroad are mainly concentrated in the western regions of Ukraine (Ukraine - general population survey round 14 - operational report: demographic statistics and geographical distribution, 2023).

Such refugee flows place a significant burden on host countries. Since the beginning of February 2022, the EU has allocated €13.6 billion in funding to the EU countries to support refugees and help the countries of destination, with an additional €400 million mobilised in emergency assistance funding (Migration management: Welcoming refugees from Ukraine, 2024). In the study conducted by the National Bank of Ukraine (Tucha O., Spivak I., Bondarenko O., Poharska O., 2022), it is noted that although migrant flows create certain problems and burdens on the finances of the state that receives refugees, in the medium and long term, labor flows and expenditures of Ukrainians are positive factors for the economies of these countries, as Ukrainians actively integrate into the European labor market, pay taxes, and stimulate public consumption, in particular in the field of housing infrastructure, health care and education systems (Tucha O., Spivak I., Bondarenko O., Poharska O., 2022). In the long run, according to a study by Deloitte Company, refugees from Ukraine who remain in Poland as workers, entrepreneurs, consumers, and taxpayers will have a positive impact on the economic outcome (Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland, 2024). The contribution of refugees from Ukraine to Poland's gross domestic product is estimated at 0.7-1.1% in 2023, total government revenues increased by 1.05-1.45%, which in monetary terms amounts to 10.1-13.7 billion PLN in 2022 and 14.7-19.9 billion PLN in 2023, generally compensating for

government spending on refugees, which in 2022 amounted to about 15 billion PLN, and in 2023 to 5 billion PLN (Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland, 2024). However, since the demographic structure of migrants is dominated by children compared to peacetime migration, this could lead to higher health and education costs in the future. The rental of real estate is an ambiguous factor in the assessment, as, on the one hand, some refugees rent and pay for their housing, which is a positive development for the country's economy, and, on the other hand, the growing demand for rental housing increases real estate prices.

Compared to earlier flows of migrants, refugees from Ukraine received the right to seek employment much earlier. Some countries have also significantly simplified employment conditions for refugees (Which EU countries have simplified conditions for employment of Ukrainians?, 2024). These countries include:

1. Germany which allows for employment after 6 months of stay in the country. Most vacancies are offered for workers in the production sector, drivers, builders, cleaners, and there is also a significant offer for workers who care for the elderly.

2. You can get a job in production, work in greenhouses, and harvest crops in the Netherlands without knowing the language.

3. Norway offers vacancies for welders, builders, production workers, and drivers.

4. In Poland, there are currently many vacancies in the hotel and restaurant business, construction, and there are job offers for highly qualified teachers and doctors.

5. France has the most vacancies in agriculture. However, to get a job, you need to know French.

As of the end of 2023, more than 40% of adult refugees were employed, 8% worked remotely (Ukrainian war refugees in Europe: between integration and return, 2024). In particular, it is expected that the labor force participation rate of Ukrainian migrants of working age in the Eurozone will range from 25% to 55% in the medium

term, at the same time, the EU labor force will grow by 0.2-0.8%, or by 0.3-1.3 million people (Tucha O., Spivak I., Bondarenko O., Poharska O., 2022). 80% of the household income of Ukrainian refugees living in Poland is made up of their salaries (Fig. 1). A smaller part of income is generated through remittances from friends/relatives (7%), Polish government benefits (7%), and Ukrainian government benefits (pensions, disability grants, parental benefits) (5%).

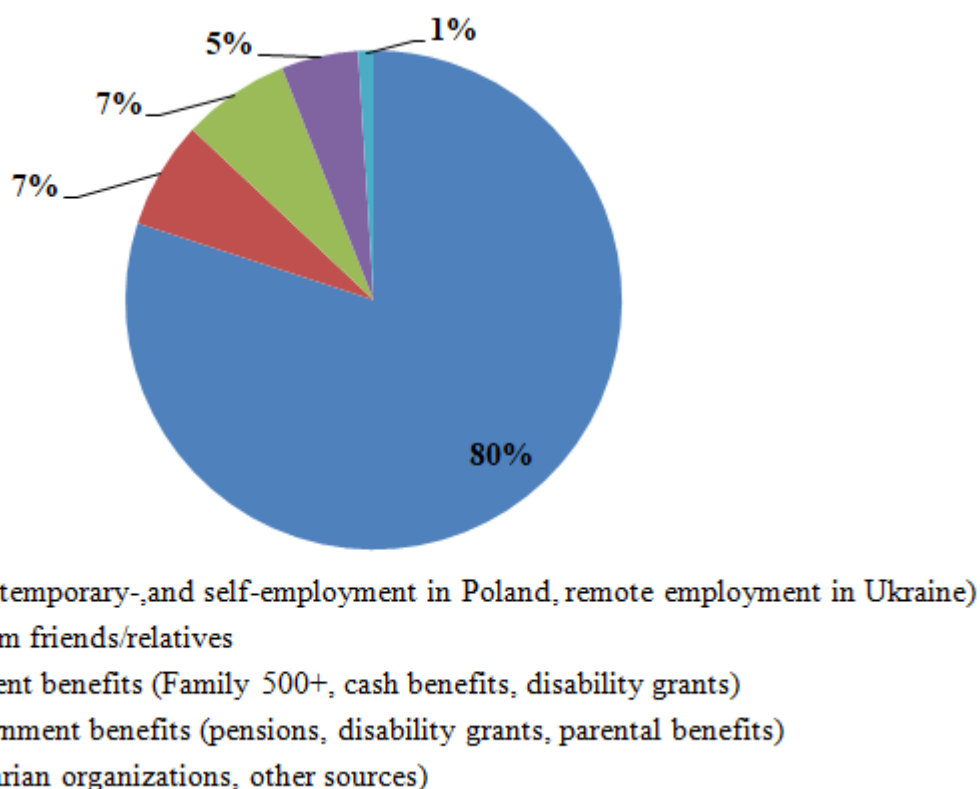

Fig. 1. Income structure of Ukrainian refugee households (Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland, 2024)

As of June 2023, 91% of those working in Ukraine have higher education, while 59% of those working abroad have higher education and 40% have secondary education. (Ukrainian refugees in Europe, 2023). Among the refugees working remotely in Ukraine, as of June 2022, the majority of people were aged 35 to 44, with the second largest age group being 25 to 34. In the course of one year, there were structural shifts in this distribution: the share of people aged 25 to 34 working remotely in Ukraine decreased significantly, and the share of such people aged 45 to 54

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ, ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ

increased. (Table 2). As of June 2022, the majority of refugees who found employment in Europe were aged 25 to 34, with the second largest age group being 35 to 44. In the course of one year, there were also structural changes in this distribution: the share of people aged 25 to 34 who were employed in European countries decreased significantly, and the share of people aged 35 to 44 and 45 to 54 increased. (Table 2).

Table 2. Distribution of working refugees from Ukraine in Europe by age¹

Age group	Work remotely in Ukraine, %			Work abroad, %		
	June 2022	April 2023	difference	June 2022	April 2023	difference
18-24	9	5	-4	21	9	-12
25-34	38	25	-13	34	21	-13
35-44	36	41	+5	28	39	+11
45-54	10	20	+10	13	22	+9
55+	8	10	+2	4	9	+5

¹(Ukrainian refugees in Europe, 2023)

The number of office workers has significantly decreased in the structure of the distribution of employees by field of activity among those who have found employment in European countries (Table 3). In the course of one year there were no significant structural changes in the distribution of employees by field of activity among those who work remotely in Ukraine.

Table 3. Distribution of working refugees from Ukraine in Europe by field of activity¹

Field of activity	Work remotely in Ukraine, %			Work abroad, %		
	June 2022	April 2023	difference	June 2022	April 2023	difference
Office worker/manager (not a managerial position)	36	37	+1	36	21	-15
Head of an enterprise, organization/Middle manager	16	17	+1	11	7	-4
Humanitarian worker (culture, healthcare, education)	15	14	-1	15	18	+3
Entrepreneur/businessman	11	10	-1	-	-	-
Physical labor worker	-	-	-	16	20	+4

¹(Ukrainian refugees in Europe, 2023)

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ, ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ

However, 20 percent of adult refugees were unemployed, and 28 percent were unable to work due to a number of family responsibilities, such as caring for children and other disabled family members. (Ukrainian war refugees in Europe: between integration and return, 2024). However, although countries use various programs to facilitate refugees' access to the labor market, such as language courses, training and retraining, it should be noted that every second refugee works in a less skilled job than in Ukraine.

Poland, the UK, the Czech Republic, Lithuania, the Netherlands, and Denmark have the best conditions for refugee women to get a job, with refugee employment rates of 45% and unemployment rates of up to 6%. The lowest percentage of refugee women who have found jobs is in France (about 34%) and Italy (19%), and the unemployment rate in these countries is estimated at 6%-9%. The employment rate is also quite low in Germany, Switzerland, and Ireland (up to 30% of refugees have found jobs), but in these countries the unemployment rate is estimated at 2% to 5%. In Sweden and Estonia, 45% to 60% of refugees have found jobs, but the unemployment rate is estimated at 7% to 8%. (Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland, 2024)

Among the main reasons for unemployment, respondents named the language barrier (37%), the inability to find a job (29%), and the inability to leave young children unattended (12%). (Ukrainian war refugees in Europe: between integration and return, 2024). A significant barrier to employment is also the inability to confirm a higher education degree, as 78% of those who left Ukraine have a higher education degree. (Regional protection profiling & monitoring, 2023) Thus, one of the ways to improve the situation of Ukrainian refugees abroad is mutual recognition of knowledge, qualifications and educational degrees, bringing the Ukrainian education system in line with European standards.

Non-returning migrants are a promising labor force resource, but there are a number of challenges for these territories that need to be taken into account when building further development strategies for a particular region (Melnyk T.S., Khrystofor O.V., Melnyk O.V., 2023):

- taking into account the need to find and allocate financial resources for the necessary investments related to the influx of migrants;
- lack of practice in managing a large flow of migrants from Ukraine, most of whom are of working age;
- insufficient preparedness for long-term socio-economic security and support of migrants;
- necessity to take into account negative sentiments of the local population, develop proposals to level them or reduce tensions in the community;
- problems with access to necessary housing, as most landlords are interested in long-term leases;
- lack of plans for rational territorial placement, distribution of professions by field and further employment of the newly arrived labor force.

Therefore, the major task of local authorities is to develop mechanisms that would facilitate the creation of a positive effect from refugees, integrating them into the environment to implement their labor, intellectual and entrepreneurial potential. This, in turn, will strengthen the resilience of the community and contribute to its development by strengthening its human capital. The elaboration of long-term development strategies for the territory should take into account the presence of refugees who plan to integrate into the territorial community and contain a justification of ways to minimize negative manifestations for the adaptation of migrants. In order to track the effectiveness of the developed strategies, it is necessary to have timely, complete, reliable and accurate information on changes, which can be met by establishing a monitoring system. Such a system can track the following parameters,

which will serve as markers of achieving the goal of effective integration of migrants into the local community:

- level of labor and human capital of the community;
- the amount of local budget revenues in terms of tax revenues;
- employment rate in the community;
- assessment of the level of investment and innovation attractiveness of the community;
- level of entrepreneurship development;
- condition of infrastructure.

The established monitoring system will give an idea of the impact of migrants on community development, and will help to perceive them as a resource for the development of the territory and increase of its human capital.

Conclusions. As there is a noticeable competition between countries for high-quality human resources and human capital, analytical reports mostly assess the inflow of migrants from Ukraine as a positive asset in the medium and long term for the EU economy. The tangible impact of Ukrainians is seen in the increase in spending on purchases due to the change in the number of people; thanks to the status of temporary protection, Ukrainian refugees have the right to official employment, which in turn leads to their paying taxes on general terms, and thus increasing the budget revenue. However, for Ukraine, the consequences of the departure of a significant part of the working population, including highly skilled workers, will lead to considerable losses of human capital, which will affect the country's competitive position in the global market.

References.

- Analysis of the impact of refugees from Ukraine on the economy of Poland. Report Deloitte March 2024. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/> (accessed 15 April 2024)
- Fleischuk, M., Ivaniuk, U. (2023). Modeling of global trends of migration intentions among youth: conclusions for state policy of preserving human potential of Ukraine. *Modeling the development of the economic systems*, vol. (3), pp. 72-81 (In Ukrainian)
- Libanova, E.M., (2018). External labor migration of Ukrainians: scope, causes, consequences. *Demography and social economy*, vol. 2, pp. 11-26 (In Ukrainian)

- Melnyk, T.S., Khrystofor, O.V., Melnyk, O.V. (2023). The Importance of the Host Country and its Region Development Strategy in Conditions of Mass Migration. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, vol. 2(42). doi: 10.31435/rsglobal_ijite/30062023/7995
- Migration management: Welcoming refugees from Ukraine. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk (accessed 18 April 2024)
- Regional protection profiling & monitoring. Retrieved from <https://data.unhcr.org/en/dataviz/293?sv=54&geo=0> (accessed 18 April 2024)
- Tucha, O., Spivak, I., Bondarenko, O., Poharska, O., (2022). Impact of Ukrainian migrants on the economies of recipient countries. National Bank of Ukraine. Retrieved from https://monetary-policy-debates.bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf (accessed 17 March 2024) (In Ukrainian)
- Ukraine - general population survey round 14 - operational report: demographic statistics and geographical distribution (3-25 September 2023). Retrieved from <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-14-operativniy-zvit-demografichna-statistika?close=true> (accessed 15 April 2024) (In Ukrainian)
- Ukraine information report: Evaluation of return conditions. Round 6, December 2023. Retrieved from <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-ocinka-umov-povernennya-informaciyiny-byuleten-raundu-6-gruden-2023?close=true> (accessed 15 April 2024)
- Ukraine internal displacement report: General population survey. Round 12, 23 January 2023. Retrieved from https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop%20Report_R12_IDP_FINAL_0.pdf (accessed 15 April 2024)
- Ukraine Refugee Situation. The Operational Data Portal (ODP). Retrieved from <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (accessed 17 March 2024)
- Ukrainian war refugees in Europe: between integration and return. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/ukrayinski-bizhentsi-viyny-v-yevropi-mizh-intehratsiyeyu-ta> (accessed 15 March 2024)
- Ukrainian refugees in Europe: April 2023. A study of the behavior and attitudes of Ukrainians who were forced to leave for Europe as a result of the war with Russia. The third wave of research. Retrieved from <https://4service.group/social-project/files/wave3.pdf> (accessed 18 April 2024)
- Which EU countries have simplified conditions for employment of Ukrainians?. Retrieved from <https://visitukraine.today/uk/blog/3755/which-eu-countries-have-the-best-employment-conditions-for-refugees-from-ukraine-in-2024> (accessed 18 April 2024)

1.4. ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Людська міграція - це переміщення окремих людей або більших груп населення з одного географічного регіону в інший. Міграцію можна класифікувати багатьма різними способами, залежно від її причини та масштабу,

Про авторів

РОЗДІЛ 1.

1.1. ОСЕЦЬКИЙ Валерій / OSETSKYI Valerii

Доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна, e-mail: val_osetski@ukr.net, ORCID: orcid.org/0000-0001-5104-1070. // Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economic Theory, Macro- and Microeconomics Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: val_osetski@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-5104-1070>

1.2. БОРОДИНА Оксана / BORODINA Oksana

Кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник Інституту економіки промисловості Національної Академії наук, м. Київ, Україна; експертка Варшавського Інституту банківської справи, м. Варшава, Польща, e-mail borodinaoksana1306@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0001-7469-9529. // Candidat en sciences de l'administration publique, chercheur principal à l'Institut d'économie industrielle de l'Académie nationale des sciences, Kiev, Ukraine; expert de l'Institut bancaire de Varsovie, Varsovie, Pologne, e-mail borodinaoksana1306@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7469-9529>.

1.3. ДІДЕНКО Анастасія / DIDENKO Anastasiia

Кандидат економічних наук, доцент кафедри «Менеджмент та туризм», КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, Запоріжжя, Україна; e-mail naya@i.ua, ORCID: 0000-0003-1136-403X. // Candidate of Economic Sciences, Assistant Professor of the Department of Management and Tourism, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Zaporizhzhia, Ukraine; e-mail naya@i.ua, <https://orcid.org/0000-0003-1136-403X>.

КОРНЕЛЮК Богдан / Korneliuk Bohdan

Кандидат філологічних наук, декан факультету мистецтва та дизайну, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, Запоріжжя, Україна; e-mail korneljukbogdan@ukr.net, ORCID: 0000-0003-4162-0495. // Candidate of Philological Sciences, Dean of the Faculty of Art and Design, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Zaporizhzhia, Ukraine; e-mail korneljukbogdan@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-4162-0495>.

1.4. ЮХНОВСЬКА Юлія/ YUKHNOVSKA Yuliya

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та туризму, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія», Запоріжжя, Україна. e-mail: yuhnovskaj@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825> // Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management and Tourism, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Zaporizhzhia, Ukraine. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825>

ОМЕЛЬЧАК Ганна / OMELCHAK Hanna

Ст. викладач кафедри менеджменту та туризму, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР, м. Запоріжжя, Україна, e-mail gannaomelchak@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0003-3373-8944 // Senior lecturer of the department of management and tourism, communal institution of higher education "Khortytsk National Educational and Rehabilitation Academy" of the Zaporizhzhia Regional Council, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail gannaomelchak@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3373-8944>

1.5. ХАННУФ Катерина/ HANNOUF Katerina

PhD з економіки, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія, Запоріжжя, Україна. e-mail: katerinahann@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7689-9938>. // PhD, Communal institution of higher education "Khortytsk National Educational and Rehabilitation Academy" of the Zaporizhzhia Regional Council, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail e-mail: katerinahann@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7689-9938>

1.6. НАГОРНЯК Галина / NAHORNIAK Halyna